

Briuselis, 2017 04 05
COM(2017) 160 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**Trečioji metinė Susitarimo, kuriuo steigiama Europos Sąjungos bei jos valstybių narių
ir Centrinės Amerikos asociacija, IV dalies įgyvendinimo ataskaita**

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Trečioji metinė Susitarimo, kuriuo steigiama Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Centrinės Amerikos asociacija, IV dalies įgyvendinimo ataskaita

1. Įvadas

2016 m. buvo tretieji ES ir Centrinės Amerikos asociacijos susitarimo, kuriuo steigiama Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Centrinės Amerikos asociacija (toliau – Susitarimas), prekybos ramsčio (IV dalies) įgyvendinimo metai¹. Pagal 2013 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 20/2013, kuriuo įgyvendinama Susitarimo, kuriuo steigiama Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Centrinės Amerikos asociacija, dvišalė apsaugos sąlyga ir bananų importo stabilizavimo priemonė² (toliau – reglamentas), 13 straipsnį Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai privalo pateikti metinę ataskaitą. Šia ataskaita vykdomas šis reikalavimas.

2. BENDRAS VERTINIMAS. PREKYBOS RAIDA

2.1. Metodika

Laikantis ankstesnėse Susitarimo³ įgyvendinimo ataskaitose taikytų metodikų, ES importas apskaičiuotas remiantis 2016 m. spalio mėn. gautais Eurostato duomenimis, o ES eksportas į Centrinę Ameriką – Centrinės Amerikos statistiniais duomenimis. Kadangi Centrinės Amerikos statistiniai duomenys yra išreikšti JAV doleriais, jie perskaičiuoti į eurus pagal Eurostato taikomą metinį valiutos keitimo kursą⁴.

Žinoma, prekybos srautų svyravimas priklauso nuo labai įvairių veiksnių, ne tik nuo to, ar įgyvendinant Susitarimą buvo padaryta pažanga ir kiek buvo pažengta.

2.2. Bendrų prekybos su Centrine Amerika srautų raida (prekės)

Pagal Centrinės Amerikos ekonominės integracijos sekretoriato (SIECA) pateiktus statistinius duomenis 2014–2015 m. Centrinės Amerikos valstybių ir kitų pasaulio valstybių tarpusavio prekybos srautai sumažėjo 6 proc. Tuo pačiu laikotarpiu ES prekybos su kitomis pasaulio valstybėmis srautai – priešingai – padidėjo 3,6 proc. (Eurostato duomenys). Atsižvelgiant į šią platesnio masto tendenciją, ES ir Centrinės Amerikos dvišalė prekyba pasirodė esanti gana tvari: bendras šių dviejų regionų tarpusavio prekybos srautas sumažėjo gana nedaug (0,7 proc.) – iki 10,5 mlrd. EUR. 2015 m. ES prekybos su Centrine Amerika balansas buvo teigiamas ir sudarė 162 mln. EUR (ankstesniais metais buvo susidaręs 853 mln. EUR deficitas).

ES ir Centrinės Amerikos tarpusavio prekybos srautai ir jų metinis augimas

¹ OL L 346, 2012 12 15, p. 3.

² OL L 17, 2013 1 19, p. 13.

³ COM(2016) 73 *final*.

⁴ 2013 m. vidutinis euro ir JAV dolerio keitimo kursas buvo 1,3281, 2014 m. – 1,3285, o 2015 m. – 1,1095.

(mln. EUR, 2015 m.)

Šalis	ES eksportas ^(*)		ES importas ^(**)		Bendras prekybos srautas	
Kosta Rika	1 312	23,1 %	2 250	– 40,4 %	3 562	–35 %
Gvatemala	1 194	22,3 %	865	25 %	2 059	23,3 %
Hondūras	592	29,1 %	1 015	20,5 %	1 606	24 %
Nikaragva	379	54,2 %	326	14,5 %	705	32 %
Panama	1 278	8,2 %	555	26,1 %	1 833	13 %
Salvadoras	603	29,8 %	195	5,5 %	798	23 %
IŠ VISO	5 358	22 %	5 196	– 16,8 %	10 526	–0,7 %

* Eksporto duomenys pagrįsti kiekvienos regiono valstybės pateiktais statistiniais duomenimis.

** Importo duomenys pagrįsti Eurostato duomenimis.

Šaltinis: Eurostatas ir SIECA.

2015 m. ES eksportas į Centrinę Ameriką, remiantis regioniniais Centrinės Amerikos statistiniais duomenimis, iš viso padidėjo 22 proc., o ES importas, remiantis Centrinės Amerikos nurodyta verte, sumažėjo 16,8 proc. Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį į bendras teigiamas ES ir kiekvienos Centrinės Amerikos valstybės tarpusavio prekybos srautų tendencijas, išskyrus Kosta Riką – dėl to, kad šioje šalyje veiklą vykdžiusi stambi tarptautinė informacinių ir ryšių technologijų bendrovė faktiškai nutraukė biuro ir telekomunikacijų įrangos gaminių eksportą, prekyba su šia šalimi sumažėjo nuo 3,77 mlrd. EUR iki 2,25 mlrd. EUR.

Buvusio stambaus šios šalies IT komponentų eksportuotojo perkėlimas į Pietryčių Aziją antrus metus iš eilės turėjo didelę neigiamą įtaką šios šalies bendrai eksporto į ES vertei. 2015 m. biuro ir telekomunikacijų įrangos importas į ES iš Kosta Rikos sumažėjo beveik 94 proc. Bendras IT įrangos eksportas sumažėjo nuo 2,372 mln. EUR (2013 m.) iki 147 mln. EUR (2015 m.).

	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2013–2015 m. Pokytis procentais
Biuro ir telekomunikacijų įranga	2 372	1 925	147	–93,8 %

ES importo iš Centrinės Amerikos suskirstymas ir jo metinė raida (mln. eurų)

Šaltinis: Eurostatas ir Prekybos generalinis direktoratas (Prekybos GD).

Apskritai šiais trečiaisiais Susitarimo įgyvendinimo metais, atmetus didelį IT komponentų eksporto iš Kosta Rikos sumažėjimą, ES eksportas į kiekvieną iš šešių šio regiono valstybių ir importas į jas pagal aštuonias iš dvylikos galimų eksporto ir importo kombinacijų padidėjo daugiau kaip 20 proc. Dėl to keturiose iš šių šešių valstybių bendri prekybos srautai padidėjo daugiau kaip 20 proc. (o penktojoje valstybėje – daugiau kaip 10 proc.). Dėl specifinių vidinių

priežasčių Kosta Rika 2016 m. vis dar gerokai atsilieka, tačiau tikėtina, kad per ateinančius kelerius metus tas atsilikimas išnyks.

Centrinė Amerika į ES ir toliau daugiausia eksportuoja tik tam tikrus pagrindinius eksporto produktus, tačiau, SIECA duomenimis⁵, 2015 m., palyginti su ankstesniais metais, į ES eksportuotų produktų skaičius padidėjo 5,3 proc. Dabar į ES eksportuojama 1 615 produktų (pagal CA HS šešių skaitmenų tarifų eilutes).

2015 m. pagrindinės importo iš Centrinės Amerikos sritys (pagal HS skyrius) buvo šios: augaliniai produktai (51 proc.), maisto produktai, gėrimai, tabakas (11,1 proc.), optikos ir fotografijos prietaisai (8,1 proc.). Pagrindiniai ES eksporto į nagrinėjamą regioną sektoriai buvo šie: mašinos ir įrenginiai (23,8 proc.), chemijos pramonės ir jai giminingų pramonės šakų produkcija (22,6 proc.), transporto įranga (14,3 proc.).

2015 m. pagrindinės **ES eksporto į Centrinę Ameriką** šalys buvo Kosta Rika (25 proc.), Panama (24 proc.) ir Gvatemala (22 proc.). 2015 m. daugiausia buvo eksportuojami vaistai (11 proc. ES eksporto), motorinės transporto priemonės (7 proc.) ir dirbiniai iš plieno (5 proc.).

2015 m. labai padidėjo toliau nurodytų Centrinės Amerikos produktų eksportas⁶.

- **Optikos ir fotografijos prietaisų** (HS 90) importas į ES padidėjo 46 proc. – nuo 284,8 mln. EUR iki 417 mln. EUR.
- **Medicinos prietaisų** importas į ES padidėjo 32 proc. – nuo 194 mln. EUR iki 257 mln. EUR.
- **Kavos** importas padidėjo 33 proc. (nuo 702 mln. EUR iki 935 mln. EUR). Regionui pavyko pašalinti nuostolius, patirtus dėl kavos rūdžių epidemijos, 2014 m. padariusios didelį neigiamą poveikį Centrinės Amerikos kavos gamybai ir eksportui.

Gvatemalos eksportas į ES padidėjo nuo 691 mln. EUR (2014 m.) iki 865 mln. EUR (2015 m.). Išaugo, pvz., šių prekių eksportas: valgomųjų vaisių arba riešutų (HS 08) – iki 70 mln. EUR (daugiau nei 130 proc.), mineralų ir rūdų (HS 26) – iki 69,2 mln. EUR (168 proc.), valgomųjų daržovių (HS 07) – iki 50,3 mln. EUR (30 proc.).

Labiausiai santykinai padidėjo Nikaragvos prekybos srautai (2015 m. – 32 proc.). Šią kaitą atspindi didelis ES eksporto į šią šalį augimas (54 proc.), taip pat 14,5 proc. – nuo 285 mln. EUR iki 326,5 mln. EUR – padidėjęs ES importas. Ypač intensyviai augo į šias pozicijas įtrauktų prekių eksportas iš ES į Nikaragvą: elektros mašinų (HS 85) – 141 proc. (iki 87 mln. EUR), pašto ir panašių ženklų ir spausdintų knygų (HS 49) – 202 proc. (iki 11 mln. EUR) ir gumos (HS 40) – 63 proc. Panašiai gerokai padidėjo importas iš Nikaragvos; pirmiausia – į šias pozicijas įtrauktų prekių: valgomųjų vaisių arba riešutų (HS 08) – iki 6,5 mln. EUR, kavos – iki 94 mln. EUR (47 proc.), aliejingųjų sėklų (HS 12) – nuo 25 mln. EUR iki 35 mln. EUR (29 proc.).

⁵ *Sistema de Integración Económica de Centroamérica.*

⁶ □ Šaltinis: Eurostatas ir Prekybos GD.

Taip pat gerokai padidėjo Hondūro ir ES tarpusavio prekybos srautai. Daugiausia augo į šias pozicijas įtrauktų prekių ES eksportas: elektros mašinų (HS 85) – 88 proc. (iki 132 mln. EUR), vaistų (HS 30) – 154 proc., chemijos produktų (HS 38) – 98 proc. Bendras importas į ES padidėjo nuo 841 mln. EUR (2014 m.) iki 1,01 mlrd. EUR (2015 m.). Kai kurie tradiciniai produktai, kurių importas išaugo labiausiai: kava (HS09) – nuo 447,3 mln. EUR iki 607,5 mln. EUR (36 proc.), tabakas (HS24) – 56 proc., valgomosios daržovės (HS07) – nuo 11,6 mln. EUR iki 19,3 mln. EUR (66 proc.)⁷.

ES importas iš Panamos padidėjo 27 proc. dėl išaugusio į šias pozicijas įtrauktų prekių importo: padangų (HS 4011) – iki 62,4 mln. EUR (72 proc.), pašarų gyvūnams (HS 23) – iki 7,6 mln. EUR (123 proc.), o kalbant apie dar svarbesnes prekybos operacijas laivų pramonės srityje – laivų ir valčių (HS89) importas padidėjo daugiau kaip du kartus ir siekė 201 mln. EUR. Be to, 66 proc. išaugo kavos (HS 09) – netradicinės prekės – eksportas iš Panamos į ES.

Taip pat įvyko didelių teigiamų ES eksporto į Kosta Riką ir Salvadorą pokyčių (eksportas atitinkamai padidėjo 23 proc. ir 30 proc.). Labiausiai išaugo į šias pozicijas įtrauktų prekių eksportas į Kosta Riką: vaistų (HS 30) – 21 proc., transporto priemonių (HS 87) – 79 proc., chemijos produktų (HS 38) – 38 proc. Kalbant apie eksportą į Salvadorą, pirmiausia reikėtų paminėti šių prekių eksporto padidėjimą: mechaninių įrenginių (HS 84) – 53 proc., elektros mašinų (HS 85) – 75 proc., medicinos prietaisų (HS 90) – 60 proc.

2.3. Naudojimasis tarifų lengvatomis pagal Susitarimą

Tai, kokių mastu taikomos Susitarimu suteiktos muitų tarifų lengvatos, galima nustatyti įvertinus pagal Susitarimą vykdomos prekybos srauto dalį. Tam reikia išsamų muitinio įforminimo duomenų. Centrinė Amerika informavo ES, kad atitinkamų muitinės institucijų tvarkomos duomenų bazės šiuo metu nėra pritaikytos tam, kad būtų galima reguliariai keistis išsamiais statistiniais duomenimis, reikalingais muitų tarifų lengvatomis analizuoti; išimtis yra Kosta Rika, nes ji pateikė ES tokius duomenis.

Iš Kosta Rikos statistinių duomenų matyti, kad Susitarime nustatyti lengvatiniai tarifai 2015 m. buvo taikomi 16,6 proc. visų prekių, kurias ES eksportavo į Kosta Riką, o dar 13,2 proc. tarifų eilučių buvo visiškai liberalizuotos. Dėl ES importo iš Centrinės Amerikos pažymėtina, kad pagal Susitarimą buvo vykdoma 53 proc. šio prekybos srauto (pagal vertę).

2.4. Tarifinių kvotų taikymas

Susitarimu yra nustatytos tarifinės kvotos, t. y. kitai šaliai nustatytas lengvatinis muitų tarifų režimas, taikomas iki kvotos kiekybinės ribos. Viršijus šią ribą, importuojamoms prekėms taikomas didžiausio palankumo režimo tarifas.

Pagal Asociacijos susitarimą produktams, kurie iki Susitarimo įsigaliojimo jokiais lengvatinėmis sąlygomis negalėjo patekti į ES rinką, **Centrinei Amerikai taikomos aštuonios tarifinės kvotos**. 2015 m. Centrinė Amerika esamas tarifines kvotas taikė tik dviejų kategorijų Centrinės Amerikos kilmės produktams (cukranendrių cukrui ir romui).

⁷ □ Šaltinis: Eurostatas.

Kilmės šalis	Produktai	Mato vienetas	Tarifinės kvotos kiekis	ES importas	Panaudojimo norma
Centrinė Amerika	Česnakai	tona	550	0	0 %
	Ryžiai		22 000	0	0 %
	Jautiena		10 450	0	0 %
	Grybai		275	0	0 %
	Maniokų krakmolos		5 000	0	0 %
	Cukriniai kukurūzai		1 680	0	0 %
Centrinė Amerika, išskyrus Panama	Cukrus	Gryno alkoholio	159 000	158 993	100 %
	Romas induose, kurių		7 600	2 187	28,8 %

Tarifinės kvotos, kurias ES nustatė Centrinei Amerikai. Taikymas 2015 m.

Be tarifinių kvotų, ES Centrinei Amerikai taip pat leido nukrypti nuo prekių kilmės taisyklių pagal specialias kvotas, nustatytas 118-ai tarifų eilučių. Antraisiais taikymo metais (2015 m.) importas pagal šias kvotas taip pat buvo labai mažas. Kai kurių prekių, kurioms buvo taikomas lengvatinis režimas, kvotų panaudojimo normos pavyzdžiai: tuno filė (Centrinės Amerikos kvota) – 18 proc., trumpikės ir kelnaitės iš Kosta Rikos – 27 proc., liemenėlės iš Kosta Rikos – 100 proc., pėdkelnės iš Salvadoro – 14 proc.

Centrinė Amerika nustatė **ES tarifines kvotas keturiems konkretiems produktams**. 2015 m. ES eksportuotojai pasinaudojo šių tarifinių kvotų teikiamomis galimybėmis, tačiau vis dar yra tam tikra augimo marža, nes geriausiu atveju dabartinis panaudojimas vis tiek nesieks 50 proc.:

Produktai	Kvota (tonomis)	Metinis padidėjimas	Kiekis (tonomis)	Panaudojimo norma
Sūdytas kumpis	990	45	260	26 %
Pieno milteliai	1 240	95	148	14 % ⁸
Sūris	2 345	150	1 155	44 % ⁹
Paruošta kiauliena	990	45	51	4,9 %

Tarifinės kvotos, kurias Centrinė Amerika nustatė ES. Taikymas 2015 m.

⁸ Vidutinis procentinis dydis, remiantis turimais duomenimis apie kiekvieną Centrinės Amerikos valstybę.

2.5. Prekyba paslaugomis

Kai buvo rengiama ši ataskaita, 2015 m. duomenų apie prekybą paslaugomis dar nebuvo (gerai žinoma, kad šie duomenys skelbiami vėliau nei duomenys apie prekes), todėl bus nagrinėjami 2014 m. duomenys. Prekybos paslaugomis apimtis buvo 5,9 mlrd. EUR (3 proc. mažesnė, palyginti su 2013 m.). 2014 m. Panama išliko pagrindinė prekybos paslaugomis partnerė (53 proc. visos regiono prekybos paslaugomis), antroje vietoje buvo Kosta Rika (21 proc.), trečioje – Gvatemala (13 proc.).

Šalis	2013 m.			2014 m.			Proc.
	Kreditas	Debetas	Iš viso	Kreditas	Debetas	Iš viso	Iš viso
Kosta Rika	631,3	499,3	1 130,6	678,1	563,2	1 241,3	10 %
Salvadoras	224,8	90,1	314,9	231,7	83,4	315,1	0 %
Gvatemala	874,9	202,5	1 077,4	535,2	225,8	761,0	–29 %
Hondūras	195,0	187,4	382,4	160,3	89,6	249,9	–35 %
Nikaragva	204,7	48,7	253,4	153,7	91,1	244,8	–3 %
Panama	1 456,4	1 580,1	3 036,5	1 525,4	1 644,4	3 169,8	4 %
Iš viso	3 587,1	2 608,1	6 195,2	3 284,4	2 697,5	5 981,9	–3 %

Centrinės Amerikos ir ES tarpusavio prekyba paslaugomis 2014 m. (mln. eurų)

Šaltinis: Eurostatas.

Hondūro ir Nikaragvos – kiekvienos iš jų bendras srautas buvo mažesnis kaip 300 mln. EUR – 2013–2014 m. prekybos paslaugomis rodikliai labai pasikeitė (vertinant procentiniais dydžiais): Hondūro prekybos srauto debetas labai sumažėjo (–52 proc.), o Nikaragvos – beveik du kartus padidėjo (+87 proc.).

Didesnėse Panamos, Kosta Rikos ir Gvatemalos rinkose pokyčiai buvo mažesni (iš esmės mažesni kaip 10 proc.), Salvadore – taip pat.

3. ĮGYVENDINIMO ORGANŲ VEIKLA

3.1. Techninių prekybos kliūčių (TPK) pakomitėtis

2016 m. birželio 2 d. TPK pakomitėtis, surengęs vaizdo konferenciją, apžvelgė klausimus, susijusius su tuo, kad:

- ES pareiškė tam tikrą su prekyba susijusį susirūpinimą dėl varginančių registracijos procedūrų, kurias būtina atlikti norint produktus pateikti Centrinės Amerikos rinkai, ir per menkos pažangos įgyvendinant vidinius techninio derinimo procesus;
- ES pareiškė tam tikrą su prekyba susijusį susirūpinimą dėl Panamos pradėtų taikyti techninių reglamentų (taikomų valgomiesiems ledams, vaisių sultims ir alkoholiniams gėrimams);
- ES taip pat pareiškė susirūpinimą dėl Gvatemalos reikalaujamų „laisvosios prekybos sertifikatų“.

Galiausiai Centrinės Amerikos buvo paprašyta padaryti didesnę pažangą veiksmingai įgyvendinant įvairius regioninius techninius reglamentus, kurie jau yra parengti priimti, siekiant užtikrinti tolesnį Susitarimo 305 straipsnio nuostatų vykdymą ir paskatinti regiono ekonominę integraciją.

3.2. Prekybos ir darnaus vystymosi taryba

2016 m. birželio 14–16 d. ES ir Centrinė Amerika surengė už Susitarimo nuostatų dėl prekybos ir darnaus vystymosi įgyvendinimo stebėseną atsakingų institucijų atstovų posėdžius (žr. šios ataskaitos 4 dalį).

3.3. Intelektinės nuosavybės pakomitetis

2016 m. birželio 15 d. įvyko trečiasis Intelektinės nuosavybės pakomitečio posėdis, kuriame visų pirma apžvelgti šie klausimai:

- intelektinės nuosavybės teisių, ypač geografinių nuorodų, apsauga ir vykdymas Centrinėje Amerikoje, taip pat nagrinėjimas, kaip būtų galima supaprastinti registracijos procedūras;
- galimi veiksmai siekiant skatinti užtikrinti palankias sąlygas galimam (iš esmės – privačių) technologijų perdavimui.

Dėl geografinių nuorodų pažymėtina, kad ES pareiškė susirūpinimą dėl Gvatemaloje tebesitęsiančio geografinių nuorodų „Parmigiano Reggiano“ ir „Prosciutto di Parma“ atstovų bylinėjimosi su vietos prekės ženklo „Parma“ atstovais, taip pat dėl Hondūro paskelbto tariamai bendrinių žodžių sąrašo, kurio atžvilgiu kilo susirūpinimas, kad į tą sąrašą įtraukti žodžiai gali prieštarauti ES nuostatomis dėl geografinių nuorodų, kurios yra saugomos pagal Susitarimą.

Per šį posėdį taip pat suteikta galimybė apsikeisti nuomonėmis dėl galimų darbinių susitarimų, kuriais būtų palengvintas saugomų geografinių nuorodų sąrašo atnaujinimas.

3.4. Sanitarijos ir fitosanitarijos reikalų (SFSR) pakomitetis

Per trečiąjį šio pakomitečio posėdį, įvykusį 2016 m. birželio 14–15 d., ES atkreipė dėmesį į šiuos klausimus:

- tai, jog svarbu, kad Centrinė Amerika vykdytų Asociacijos susitarime nustatytas procedūras, kuriomis siekiama užtikrinti, kad prašymai leisti prekėms patekti į rinką, įskaitant steigimosi ir patikrinimų sąrašų tvirtinimą, būtų tvarkomi skaidriai ir laiku;
- tai, kad svarbu vykdyti tarptautinių standartų nustatymo organizacijų parengtus standartus, gaires ir rekomendacijas;
- tai, kad reikia pateikti mokslinę informaciją, kuria būtų galima pagrįsti teisės aktus ir tarptautinių standartų neatitinkančius importo reikalavimus;
- tai, kad Centrinės Amerikos valstybės ir toliau turi įgyvendinti nuostatas dėl regiono ekonominės integracijos, padėsiančios palaikyti prekybos ryšius.

3.5. Muitinės procedūrų, prekybos sąlygų gerinimo ir kilmės taisyklių pakomitėtis

Be kitų dalykų, 2016 m. birželio 13–14 d. vykusiam šio pakomitečio posėdyje aptarti šie klausimai:

- Centrinės Amerikos regioninės integracijos įsipareigojimų įgyvendinimas šioje srityje ir
- dviejų aiškinamųjų raštų dėl kilmės taisyklių parengimas siekiant spręsti praktines problemas, su kuriomis susiduriama Centrinėje Amerikoje.

Šalys siekė susitarimo dėl bendro tam tikrų II priedo aspektų aiškinimo parengiant aiškinamąsias pastabas dėl EUR.1 judėjimo sertifikatų pildymo ir tinkamo klaidų arba smulkių neatitikimų ištaisymo.

Be to, šalys sutarė iki naujausios redakcijos PMO Suderintosios sistemos nomenklatūros (2012 m. HS) įsigaliojimo atnaujinti klasifikavimo sistemą. Galutinį sąrašą Asociacijos taryba patvirtins pagal rašytinę procedūrą.

Galiausiai reikia pasakyti, kad Centrinė Amerika paprašė ir toliau leisti sumuoti Meksikos ir Čilės kilmės tuno kieki. ES sutiko išnagrinėti šį klausimą, jei šalys užtikrins būtiną tarpusavio bendradarbiavimą.

3.6. Prekių patekimo į rinką pakomitėtis

2016 m. birželio 13 d. vykusiam šio pakomitečio posėdyje šalys apžvelgė per praėjusius posėdžius priimtus įsipareigojimus ir aptarė klausimus, kurie yra svarbūs ES, būtent:

- Kosta Rikos įsipareigojimą peržiūrėti savo akcizų sistemą, taikomą alui;
- Kosta Rikos priimtą įsipareigojimą nuo 2017 m. spalio 1 d. panaikinti alkoholiniams gėrimams taikomas diskriminacines nuostatas (kaip nustatyta Susitarime);
- tai, kad Nikaragva ima mokestį už prekių skenavimą pasienio kontrolės postuose;
- Hondūro importo licencijų sistemą, taikomą svogūnų importui.

ES ir Centrinė Amerika sutarė, kad galimybė gauti patikimų, atnaujintų ir išsamių statistinių duomenų yra esminė prekybos politikos įgyvendinimo sąlyga, ir įsipareigojo regiono lygmeniu toliau keistis statistiniais duomenimis.

3.7. *Ad hoc* posėdis viešojo pirkimo klausimais

Šalys susitarė įsteigti laikiną techninę *ad hoc* darbo grupę viešojo pirkimo klausimais; 2016 m. birželio 16 d. įvyko pirmasis jos posėdis. Nors pagal Susitarimą pakomitečio, kuris nagrinėtų tokius klausimus, nebuvo įsteigta, tapo aišku, kad jis būtų tinkamas su Susitarimu susijusiems viešojo pirkimo klausimams spręsti. Šalys apsikeitė informacija apie skirtingose Centrinės Amerikos valstybėse galiojančius teisės aktus ir jų atitiktį Susitarimo nuostatoms. ES pirmiausia atkreipė dėmesį į Panamos valdžios institucijų neseniai pradėtą taikyti praktiką, kurią reikėtų peržiūrėti atsižvelgiant į Susitarimą. Kadangi tuo metu buvo atliekama Panamos

viešojo pirkimo įstatymo peržiūra, ES paragino Panamą padaryti reikiamus savo teisės aktų pakeitimus.

3.8. Asociacijos komitetas

2016 m. birželio 23 d. įvyko trečiasis Asociacijos komiteto posėdis, kuriame buvo apžvelgta įvairiuose pakomitečiuose vykdyta veikla ir aptarti kiti su prekyba susiję klausimai.

ES paaiškino, kad svarbu Centrinėje Amerikoje užtikrinti visišką geografinių nuorodų apsaugą, ir išreiškė susirūpinimą dėl pastaruoju metu Gvatemaloje ir Hondūre taikomos praktikos. Be to, ES priminė Centrinės Amerikos įsipareigojimus dėti visas įmanomas pastangas, kad būtų įgyvendinti tarptautiniu mastu pripažinti standartai, be kita ko, susiję su finansinėmis paslaugomis, kova su pinigų plovimu, teroristų finansavimu ir mokesčių slėpimu. ES pristatė savo iniciatyvas, susijusias su įmonių apmokestinimu (visos ES sąrašas, BEPS) ir paragino Centrinę Ameriką bendradarbiauti sprendžiant šiuos klausimus.

Be to, ES paragino Kosta Riką nutraukti šiuo metu alui taikomą mokesstinį diskriminavimą, kaip sutarta bendroje deklaracijoje, o Panamą – laikytis Susitarimo skyriaus dėl viešojo pirkimo.

Dėl regioninės ekonominės integracijos Centrinė Amerika paaiškino, kad tai, kaip vykdomi ES atžvilgiu priimtų įsipareigojimai, Centrinės Amerikos prekybos ministrai labai kruopščiai nagrinėjo per savo susitikimus, pvz., per Centrinės Amerikos ūkio ir prekybos ministrų tarybos (COMIECO) posėdžius, susijusius su SIECA veikla. ES pabrėžė, kad svarbu kuo greičiau įgyvendinti tam tikrus techninius reglamentus.

Dėl Susitarimo pakeitimų Kroatijai įstojus į ES šalys pripažino, kad, nepaisant tam tikros pažangos, vis dar esama nevienodo požiūrio, kokia galimų kompensacijų vertinimo metodika turėtų būti taikoma po Kroatijos įstojimo. ES paragino Centrinę Ameriką pasirinkti konstruktyvų požiūrį, pirmiausia atsižvelgiant į tai, kad ES jau baigė diskusijas su kitais ES partneriais Lotynų Amerikoje, kuriems taikomos lengvatinės sąlygos, ir priėmė abiem šalims tinkamus sprendimus. Sutarta dialogą tęsti, kad būtų kuo greičiau pasiektas susitarimas.

4. PREKYBOS IR DARNAUS VYSTYMOŠI ĮSIPAREIGOJIMŲ VYKDYMAS

4.1. Instituciniai aspektai

2016 m. birželio 15–16 d. Hondūre buvo surengtas trečiasis Prekybos ir darnaus vystymosi tarybos posėdis.

Taryboje apsiikeista informacija darbo ir aplinkos klausimais, įskaitant tokius dalykus, kaip socialinis dialogas, nediskriminavimas, atsakingos vertės grandinės, žiedinė ekonomika ir prekyba laukiniais augalais ir gyvūnais. ES atkreipė dėmesį į komunikatą „Prekyba visiems“, nes jame aptartos vertybės Prekybos ir darnaus vystymosi tarybai yra labai svarbios.

2016 m. birželio 17 d. buvo surengtas Pilietinės visuomenės dialogo forumo, kuriam priklauso ES ir Centrinės Amerikos pilietinės visuomenės atstovai, posėdis. Jame dalyvavo visų Centrinės Amerikos valstybių, išskyrus Panamą, ir ES pilietinės visuomenės atstovai. Taip pat

buvo surengtas praktinis seminaras darnų vystymąsi užtikrinančių prekybos sistemų ir praktikos klausimais ir abiejų regionų patariamiosios tarybos narių posėdis. Pilietinės visuomenės atstovai Tarybai pateikė bendrą deklaraciją, Taryba įsipareigojo į ją vėliau atsakyti. Išsamesnė informacija skelbiama adresu <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-3rd-eu-central-america>.

4.2. Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) konvencijų įgyvendinimas

Per Prekybos ir darnaus vystymosi tarybos posėdį šalys pateikė ataskaitas apie tai, kaip jos įgyvendina TDO konvencijas, ir apie naujausius teisės aktų pasikeitimus. Salvadoras ir Gvatemala atsakė į ES iškeltus klausimus, susijusius su TDO konvencija dėl asociacijų laisvės, kurie, atitinkamai kaip svarbūs ir kaip labai svarbus ir neatidėliotini klausimai, savaite anksčiau buvo apsvarstyti Tarptautinėje darbo konferencijoje.

Pabrėžta, kad 2016 m. birželio mėn. pagal TDO priežiūros mechanizmus buvo svarstyta, kaip Salvadoras ir Gvatemala įgyvendina Konvenciją Nr. 87 dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo, taip pat dėl smurto darbuotojų atstovų atžvilgiu ir jų nužudymo atvejų. ES ir toliau stebės padėtį ir šioje srityje skatins bendradarbiavimą su TDO.

4.3. Daugiašalių aplinkosaugos susitarimų įgyvendinimas

Per Tarybos posėdį šalys taip pat apsikeitė nuomonėmis aplinkosaugos klausimais; be kita ko, Kosta Rika pristatė savo strategiją, pagal kurią gamybinuose, pvz., kavos ir gyvulininkystės, sektoriuose bus siekiama plataus užmojo tikslų, susijusių su mažu anglies dioksido kiekiu. ES atkreipė dėmesį į padarytą pažangą, įskaitant tai, kad buvo priimtas žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinys ir prekybos laukiniais augalais ir gyvūnais veiksmų planas.

Centrinės Amerikos šalys ir ES pažymėjo, kad jos įvairiais klausimais bendradarbiavo 2016 m. rugsėjo mėn. surengtoje CITES šalių konferencijoje, įskaitant tai, kad ES parėmė Gvatemalos ir dar trijų CITES narių pasiūlymą reguliuoti prekybą visomis *Dalbergia* (raudonmedžio) rūšimis.

4.4. Aiškos prekybos ir darnaus vystymosi darbotvarkės rengimas

Toliau vyko diskusijos dėl aiškos darbotvarkės parengimo, jų metu pareikšta skirtingų nuomonių dėl to, kam, vykdant šią veiklą, turėtų būti skiriama daugiausia dėmesio. Plačiai pritarta pasiūlymui 2017 m. pradžioje suorganizuoti renginį, skirtą atsakingoms pasaulinės vertės grandinėms.

5. REGLAMENTO (BANANŲ IMPORTO STABILIZAVIMO PRIEMONĖS) ĮGYVENDINIMAS

Susitarime numatyta nuo jo įsigaliojimo dienos iki 2020 m. iš kiekvienos Centrinės Amerikos šalies importuojamiems 0803.00.19 pozicijoje nurodytiems produktams (švieži bananai) taikyti lengvatinį muitą (kaip pagal metus ir šalis nurodyta tarifų mažinimo lentelėje). Šis specialusis režimas yra pagrįstas stabilizavimo nuostata, kuria nustatytas pereinamuoju laikotarpiu taikytinas iš Centrinės Amerikos valstybių importuojamų produktų metinis ribinis kiekis.

Atsižvelgiant į tokius atvejus, kai, sumažinus muitą, importuojamas bananų kiekis pasiektų tokį lygį, kad kiltų arba galėtų kilti grėsmė, jog bus padaryta didelė žala ES bananų sektoriui, reglamente yra nustatytos atitinkamos procedūros, taikytinos siekiant išvengti didelės žalos šiam sektoriui. Komisija (pagal reglamento 3 ir 13 straipsnius) stebėjo bananų importo iš Centrinės Amerikos valstybių raidą, kad galėtų įvertinti, ar įvykdytos reglamente nustatytos sąlygos, kurioms esant reikėtų inicijuoti apsaugos priemonių tyrimą arba nustatyti išankstines priežiūros priemones.

Nors 2015 m. bananų importas iš Gvatemalos 27 proc. viršijo nustatytą ribinį kiekį, Komisija neinicijavo apsaugos priemonių tyrimo ir negavo prašymų inicijuoti tokį tyrimą, taip pat nenustatė išankstinių priežiūros priemonių. Nuspręsta, kad toks importuotas kiekis nekelia grėsmės ES bananų sektoriui. Tuo pat metu kitos Centrinės Amerikos valstybės nepriartėjo prie ribinių kiekių, kurie joms buvo nustatyti pagal stabilizavimo mechanizmą. 2015 m. pabaigoje visas bendras kiekis, kuriam Centrinėje Amerikoje buvo taikomas lengvatinis režimas, sudarė tik 65 proc. nustatytos ribos.

Šalis	Panaudotas kiekis	Ribinis kiekis	Proc.
GVATEMALA	79 068 834	62 500 000	127
HONDŪRAS	4 440 601	62 500 000	7
NIKARAGVA	8 389 294	12 500 000	67
PANAMA	207 829 771	468 750 000	44
KOSTA RIKA	927 260 997	1 281 250 000	72
SALVADORAS	0	2 500 000	0
IŠ VISO	1 226 989 497	1 890 000 000	65

2015 m. bananų importas taikant stabilizavimo priemonę (kg)

6. IŠVADA

Nuo Susitarimo įsigaliojimo praėjus trejiems metams, matyti, kad jis yra nuosekliai įgyvendinamas ir kad pagal Susitarimą nustatyta institucinė struktūra veikia tinkamai.

Nepaisant neigiamų bendrų Centrinės Amerikos prekybos aplinkos tendencijų, ES prekybos su Centrine Amerika srantai pasirodė esantys gana dinamiški. Kaip ir 2014 m., jiems ir vėl didelę neigiamą įtaką turėjo stambaus Centrinės Amerikos regiono (IT komponentų) eksportuotojo perkėlimas, tačiau likusioji eksporto iš Centrinės Amerikos į ES dalis 2015 m. vidutiniškai padidėjo 13,8 proc., tam didelę įtaką turėjo kavos pramonės eksporto atsigavimas – palyginti su ankstesniais metais, jis padidėjo 34 proc. ES eksportas į Centrinę Ameriką taip pat padidėjo panašiai – 2015 m. jis išaugo visais 22 proc.

Nepaisant šio stipraus augimo, iš ES į Centrinę Ameriką eksportuojamoms prekėms taikomomis lengvatomis, kaip ir iki šiol, naudojamosi gana mažai, tačiau šis rodiklis pastebimai didesnis importuojant prekes iš Centrinės Amerikos į ES. Galbūt, norint suteikti daugiau žinių apie galimą Susitarimo naudą ES eksportuotojams, Europos Sąjungoje daugiau dėmesio reikėtų skirti komunikacijai. Komisija ir toliau vykdo veiksmus, kuriais siekia ekonominės veiklos

vykdytojus geriau informuoti apie Susitarime numatytas galimybes. Reikėtų, kad veiksmų imtųsi ir valstybės narės.

Kadangi tarifinės kvotos didžiąja dalimi dar nėra išnaudotos, ekonominės veiklos vykdytojams akivaizdžiai vis dar suteikiama galimybė toliau plėtoti prekybinius santykius.

Dėl bananų importo stabilizavimo priemonės reikia pasakyti, kad bendras importas iš Centrinės Amerikos apskritai išliko stabilus ir yra gerokai mažesnis už bendrus ribinius kiekius. Nors bananų importas iš Gvatemalos ir viršijo ribinį kiekį, nuspręsta, kad nėra būtina svarstyti galimybės inicijuoti laikiną lengvatinio muito netaikymą, nes nemanyta, kad dėl šio viršijimo bus destabilizuota ES rinka.

2014 m. prekybos paslaugomis srautai tarp aptariamų dviejų regionų šiek tiek sumažėjo – iki 5,9 mlrd. EUR. Panama, Kosta Rika ir Gvatemala išlieka svarbiausiomis prekybos partnerėmis šioje srityje. Tačiau duomenų apie prekybos apimtį įvairiais laikotarpiais yra per mažai, kad būtų galima įvertinti Susitarimo poveikį prekybos paslaugomis srautui.

ES ir toliau teiks pirmenybę tam, kad būtų palaikomas ir stiprinamas su Centrine Amerika užmegztas naudingas bendradarbiavimas, kurio bendras tikslas – užtikrinti, kad visi susiję dalyviai tinkamai įgyvendintų Susitarimą. Tada abiejų regionų ekonominės veiklos vykdytojai, vartotojai ir pilietinė visuomenė galės visapusiškai išnaudoti Susitarimo teikiamas galimybes ir, remdamiesi jomis, toliau stiprinti abipusiškai naudingus savitarpio santykius.

Norint tinkamai įgyvendinti Susitarimą, pagal jį būtina užtikrinti tinkamą institucijų veikimą. Šios institucijos sudaro sąlygas diskutuoti ir ieškoti visoms šalims priimtinių sprendimų įvairiais klausimais, pradedant pagal įvairias Susitarimo antraštines dalis priimtų įsipareigojimų (pvz., dėl prekybos ir darnaus vystymosi, viešojo pirkimo ir t. t.) laikymusi ir baigiant galimybę patekti į rinką, taip pat padeda struktūrizuoti, tarpusavyje sutartu būdu įveikti įgyvendinimo sunkumus.

Dėl to pastarojo meto pastangos daugiausia buvo nukreiptos į darbo klausimus ir aplinkos standartus, daugiau dėmesio skiriant pilietinės visuomenės dalyvavimui, socialiniam dialogui, žiedinei ekonomikai ir vertės grandinėms ir visais šiais aspektais atsižvelgiant į dabartinę ES prekybos politiką¹⁰.

Komisija ir toliau kartu su Centrine Amerika tęs Susitarimo įgyvendinimo procesą ir nagrinės bet kokius įmonių, piliečių ar kitų suinteresuotųjų subjektų pareikštus nuogastavimus, susijusius su Susitarimo įgyvendinimu. Komisija taip pat ragina ES valstybes nares ir Europos Parlamentą toliau aktyviai prisidėti prie šio proceso.

¹⁰ Žr. politikos dokumentą „Prekyba visiems“ (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf).